

KOPSOĻĪ

LATVIJAS NEDZIRDĪGO SAVIENĪBAS IZDEVUMS

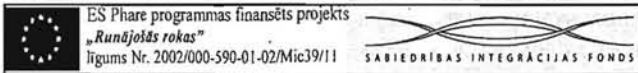
2005. gada aprīlis Nr. 10/11 (883/884)

www.lns.lv

Iznāk no 1954. gada

Cena 30 santīmi

ES projekti darbībā

No Pļaviņām līdz Rēzeknei un Daugavpilij

Turpinām pārskatu par konferencēm — semināriem, kas šopavasār risinājās visos Latvijas reģionos. Šoreiz par vērojumiem un secinājumiem Latgales novadā.

Vispirms ielūkosimies Pļaviņu biedrībā. Sociālā dienesta pārstāve ilgi un pamatīgi skaidroja palīdzības saņemšanas iespējas dažādos dzīves gadījumos. Liekas, saņemtās informācijas blīvums bija pārāk liels, tāpēc jautājumu daudz nebija — uzreiz to visu grūti aptvert.

Toties projekta vadītājam LNS prezidentam nācās atbildēt uz dažādiem ikdienu skaršiem jautājumiem. Biedrībā ir uzskaitē 81 biedrs, tāpēc seminārā bija ļaudis no dažādām malām — no Madonas, Līvāniem, Pļaviņām, Jēkabpils utt. No klātesošiem jauniešiem lielākā daļa bija strādājošie, taču ne visi apmierināti ar darba apstākļiem.

Tā, piemēram, Jēkabpilī kādā šūšanas firmā strādājot garu darba dienu, var nopelnīt tikai 40 latu — taču nedzirdīgajiem cilvēkiem izvēle nav liela un nākas samierināties ar to, kas ir. Tiesa, ir arī pozitīvi piemēri.

Liela interese bija par surdotehnikas ierīcēm, to iegādes iespējām. Diemžēl neko iepriecinošu te nevar teikt. Rindā uz modinātājiem jau ir 800, uz

«auklītēm» — 150. Bet komunikatoru vispār vairs nebūs, un tiem paredzētos līdzekļus novirzīs uz modinātājiem. Varbūt vērts padomāt pašiem par mobilo telefonu iegādi (akciju laikā tos var dabūt pat par 1 LVL), ieteica A.Pavlins.

Savos iespaidos par šo se-

mēr vajadzēja saņemties un turpināt darbu. Semināra dalībnieki pārstāvēja vairāk nekā 140 biedru organizāciju. No tiem 45 ir strādājošie. Šajā reģionā arī ir liels bezdarbs, bet nedzirdīgie, ja vien isti grib strādāt, darbu var atrast, tiesa, tradicinālās «nedzirdīgo — profesijās», piemēram par šuvējām, galdniekiem u.c.

Sanākušie uzmanīgi noklausījās sociālās palīdzības dienesta pārstāves uzrunu un skaidrojumus. Lielākas debates neizraisījās, bet vairāki jautājumi radās. Piemēram, par to, cik ātri varētu izremontēt vecās telpas, lai nav jāspiežas šaurā neērtībā, par kvalitatīvākām bate-

Pļaviņieši savas dzīves jautājumus apsprieda dzīvi un ieinteresēti. I.Kopmanes foto

mināru dalījās LNS Goda biedre pļaviņiete **Dzidra Siliņa**: «Viss mans mūžs saistīts ar šo biedrību, tāpēc esmu šeit arī šodien, šajā pasākumā. Varām te uzzināt daudz jauna, apspriest mūsu dzīves jautājumus un saņemt atbildes par neskaidrībām, kā tas bija šodien. Novēlu jaunajai paaudzei saglabāt tradīcijas un reizē iet tālāk, dziļāk, plašāk par mums!»

Daugavpils pusē dzīvojošiem pēdējā laikā bijis ne mazums raīžu un problēmu. Ugunsgrēks pārtrauca normālu dzīves un darba ritmu, lika sašpiesties šaurā platībā, un to-

rijām dzirdes aparātiem un bērnu aparātu nodrošināšanu ar tām. Šur vēl mediķu aprindās vēl valda aizspriedumi pret tiesībām nedzirdīgajiem vadīt auto. TV filmu titrēšana varētu būt plašāka un precīzāka, lai tekstus var tekoši salasīt utt. Pie tam TV programmās vajadzētu minēt, ka ir subtitri utt.

Rēzeknē ļaudis ar prieku sanākuši savā eiroremontētā klubā: silti, mājīgi, saulaini gan telpās, gan dvēselēs. Un tāds noskaņojums valdīja visa semināra laikā. Rēzekniešiem ir izveidojusies laba sadarbība ar pašvaldību.

Šajā numurā

> 1. — 2. lpp. Ieskats reģionālo nedzirdīgo biedrību saietu materiālos Latgales pusē un Valmierā.

> 3. lpp. Atkal kāda sabiedrības daļa ir ielūkojusies zīmju pasaulē — tā šķiet burvīga.

Bet rītausmieši dosies uz festivālu Francijā!

> 4. lpp. Režisore, Nedzirdīgo teātra māmuļa **Elvira Elksne** par nedzirdīgo cilvēku ceļu uz skatuvi.

> 5. — 6. lpp. Darbs un bezdarbs — tās ir divas lietas, kas nodarbina cilvēka prātu nemitīgi. Padomi, informācija, kas var nodrēt. Darba cilvēka dzīvestāsts.

> 7. lpp. Kad pats vairs nespēj tikt galā... Tad talkā nāk labi cilvēki. **Paldies visiem saka Paulines un Paula vecāki.**

Vai III grupu likvidēs? Tik traki nebūs — par to speciāla atbilde uz «KS» lasītāju jautājumu.

> 8. lpp. Sporta lappuse aicina atgriezties Austrālijā. Šoreiz peldētāju startus vērtē J.Puhovs, V.Strazdiņš, I.Kraze.

> 10. lpp. Lielā svētku afiša: Visi uz LNS forumu!

Gatavā redaktores ILZE KOPMANE. Datormāksls: BRIGITA ALDERSONE. Datorteksts: Gunta Birnība

Saule, kas tu būtu bez tiem, kam tu spīdi?
F.Nice

Nākamais numurs
5. maijā

No Pļaviņām...

Sākums 1.lpp.

Ar interesi, bet ne pirmo reizi tika uzklausīti sociālā darba speciālistes skaidrojumi. Cilvēki bija norūpējušies, kas notiks ar viņu pensijām, kad tiks «likvidēta» III invaliditātes grupa. Tiem, kam ir, neko nost neņems; jaunā kārtība skars jaunus nedzirdīgos, mierināja lektore. Būs kā Eiropā — kur nosaka darbaspēju zudumu procentos atkarībā no nedzirdības pakāpes, bet nedzirdīgos nepieskaita invalīdiem. Šis jauninājums, ko plāno Labklājības ministrija gaidāms tālākā nākotnē.

Semināra dalībnieku vidū bija dažādu paaudžu pārstāvji. Varēja vērot, cik tie draudzīgi savā starpā un nedalās «vecajos» un «jaunajos». Viņu vidū arī LNS Godā biedrs Jāzeps Lubgins, kurš saņēma LNS valdes apsveikumu 80 gadu jubilejā. Viņš pastāstīja: «Joprojām vēlos būt kopā ar savējiem

gan svētkos, gan ikdienā. Klubs ir mūsu otrās mājas. Labprāt lasu avīzes un aktuālākos jaunumus stāstu saviem biedriem, kam nav laika vai spēju to izdarīt. Arī «Kopsoli» vajag publicēt visu, kas attiecas uz mūsu dzīvi, — kas bija, kas būs, jo ziņas mūs vieno un ar zināšanām mēs kļūstam bagātāki un stiprāki. Tāpēc arī šodien ierados, uz šo informācijas dienu».

Rēzeknieši savā klubā lai-

ni uzņem visas apkaimes nedzirdīgos — arī no Ludzas, Zilupes, Dagdas, Preiļiem u.c. vietām.

Visos semināros cilvēki izvirzīja pārstāvjus uz LNS forumu šī gada maijā, darba grupām, pēc tam uz kongresu jūlija beigās, kurā tiks apspriestas turpmākās darbības perspektīvas nedzirdīgo dzīvei mūsdienā Latvijas apstākļos. ♦

Vēstis no Valmieras

5. martā projekta «Runājošās rokas» ietvaros notika valmieriešu saiets seminārā — konferencē.

Tas notika greznajā viesnīcā «Wolmar», kur konferenci zālē pulcējās gan Valmieras, gan citu tuvāko apdzīvoto vietu pārstāvji, lai piedalītos plašā pasākumā. Kā pirmo viņi noklausījās Valmieras pilsētās Domes sociālās palīdzības nodaļas speciālista Jāņa Zāuēra priekšlasījumu par sāistošiem noteikumiem šajā jomā. Daudz jautājumu nebija, jo valmierieši savā ikdienā regulāri tiek informēti par visiem jaunumiem sociālajā likumdošanā.

Turklāt 2004. gada 3 mēnešus šajā palīdzības dienestā nedzirdīgajiem bija pieejami zīmju valodas tulka pakalpojumi. Tas spilgti apliecināja šāda pakalpojuma būtisku nepieciešamību, diemžēl 2005. gadā deputāti neatbalstīja finansējuma sniegšanu šim pasākumam.

Bet, kā atzīst biedrības vadītāja, ar pilsētas un rajona Domes gadu gaitā izveidojusies cieša sadarbība un paveikts daudz laba, uz ko valmierieši cer arī turpmāk.

Valmieras biedrība piecus gadus darbojas arī Valmieras sociālo nevalstisko organizāciju koalīcijā un caur to piedalās sociālo jautājumu risināšanā pilsētā. 2005. gadā Dome iecerējusi izveidot sociālo lietu konsultatīvo padomi, kur NVO jau varēs lemt ar juridiskām tiesībām.

Valmierieši ir pierādījuši, ka paši spēj kvalitatīvi sniegt so-

ciālās rehabilitācijas pakalpojumus vairāk nekā 900 cilvēkiem gadā un tā atvieglo sociālā dzīves darbu.

Neapšaubāmi, ka valmieriešu pieredze lieti noderēs ne vien projekta «Runājošās rokas» sekmīga gala rezultāta sasniegšanā, bet arī nākamo citu sociāla rakstura projektu realizācijā. Tam viņi paši likuši stabilu pamatu ar savu mērķtiecīgo darbu un iekšējo perspektīvo sociālo politiku.

P.S. Bet par valmieriešu paveiktajiem konkrētajiem darbiem un pasākumiem — turpmāk vēl!

Līdzjūtības

†
Kur nu liksim siltos vārdus,
Ko Tev teicām, māt,
Jā tu tagad klusi, klusi
Aizej projām — mūžībā?
Izsakām dziļu līdzjūtību
Jānim Birģelim, māti mū-
žībā aizvadot.

Kuldīgās biedrība

†
Kad zemi pavasāra un
saules spožumu gaidā,

Kad pūpoli zvana dzīvības
dziesmu...

Skumjās esam kopā ar Tevi,
Fēliks, sievū MIRDZU
MEĻKI mūžības ceļā pa-
vadot. Mūsu Mirdzā bija
viens no pirmajām Smiltenes
mācību un ražošanas darbnīcu
strādniecēm, daudz no sava
mūža atvēlējusi savai biedrībai.
Pēdējais paldies viņai par to!

Smiltēnes biedrība

Pasaules ziņas

Somijas Nedzirdīgo asociācijai — 100

«Uzmanības centrā nedzirdīgo cilvēku tiesībās» — ar šādu moto notiek starptautiska konference «Mūsu tiesības — mūsu nākotne», ko 30.septembrī — 1. oktobrī Somijā, Helsinkos, rīko Pasaules nedzirdīgo federācija.

Tā būs veltīta Somijas Nedzirdīgo asociācijas pastāvēšanas 100. gadadienai. Tuvākas ziņas par pieteikšanos: www.wdfhelsinki2005.org

KC «Rītausma» aicina

12. maijā pl. 16.30
Rīgas biedrības
pensionāru sapulce.

Aicinām piedalīties ar labiem priekšlikumiem un spožām idejām jaunajai padomei.

Sapulces dalībniekiem — teātra uzvedums.

Gaidām jūs!

Autobraucēju ievēribai

Pēc Ceļu satiksmes direkcijas datiem uz 1.03.2005. tikai piektā daļa autovadītāju veikusi savu apliecību pārreģistrāciju sakarā ar derīguma termiņa izbeigšanos.

Sods par braukšanu bez derīgas apliecības — 30 LVL. Mainot apliecību eksāmeni nav jākārt.

Nepieciešami dokumenti: pase, apmaināmā vadītāja apliecība, medicīnas izziņa transportlīdzekļa vadīšanai (no ģimenes ārsta vai speciālas komisijas).

Pasteidzieties, kamēr vēl nav sākusies vasara — aktīvākā braukšanas sezona.

Sēru vēstis

†
KĀRLIS KULVELIS
1921. 19.III — 2005
Rīgas biedrība

Notikumi, fakti

«Mums patīk zīmju valoda...»

— tā vienā balsī apgalvoja visi astoņi šī pavasara zīmju valodas pamatkursa apguvēji savā «izlaidumā» vakarā.

Ģimenes ārsts Ārnolds Osvalds Bergs vēlējies iepazīt šo valodu tāpēc, ka viņa pacientu vidū ir kādi desmit nedzirdīgie.

Projektu vadītāja Daina Mežecka (*attēlā lejā no labās*) nedzirdīgos cilvēkus un viņu dzīves vajadzības iepazīsusi, pārzinot vairākus Ziemeļvalstu Ministru Padomes finansētus projektus (Zīmju valodas centram, SO «Efraims», KC «Rītausma»). Sarunu vērojumos radusies interese par šo vizuāli tik izteismīgo valodu. Nu jau Daina šo to iemācījusi arī darbabiedriem, bet baidās, ka prasme nezūd, kad nebūs ar ko parunāt.

Apmēram tāda pati motivācija uz kursiem atvedusi arī

projektu menedžeri Eviju, kas strādā ES programmā jaunatnei. Viņa tuvāk sakontaktējusies ar «Efraima» jauniešiem un ir pārsteigta par melodeklamācijām — cik jaunieši tās radoši un apgaroti izpilda.

Ērika Plinta savukārt vēlējies papildināt jau esošās ZV zināšanas, lai pielietotu tās darbā ar nedzirdīgajiem bērniem 218. bērnudārzā.

Vēl citas jaunietes arī iepazīnušas zīmju valodas izteismīgumu Kongresa nama koncertos (Svetlana), Raiņa vakarskolā (Dace), televīzijas raidījumos (Jūlija) utt.

Kursanti no sirds pateicās savai skolotājai Veltai Kleinaī — par labvēlību, smaidu, pacietību, mācīšanas prasmi un prieku, kas katrreiz no viņas starojis, un izteica cerību vēl kādreiz tikties līdzīgosursos.

Piedalīsies kultūras festivālā

Kultūras nama «Rītausma» estrādes deju grupa piedalīsies starptautiskajā Eiropas valstu Nedzirdīgo kultūras festivālā.

Šogad tas notiek Francijas pilsētā Reimsā no 1. līdz 3. jūlijam.

Paredzēts, ka tajā piedalīsies ap 30 valstis ar 1700 dalībniekiem. Kultūras sasniegumu skatē virknēsies pasākumi 14 dažādos mākslas izteiksmes veidos. Tā vidū — teātris, pantomīna, šovs, filmas, tēlotājmāksla, poēzija, foto utt. Arī par pasākumiem bērniem šajā festivālā ir padomāts.

Festivāla kuratore ir Francijas Kultūras ministrija un tieši iesaistītas vairākas reģionālo

pašvaldību kultūras nodaļas, kā arī Nacionālais kinocentrs.

Pasākumi risināsies trīs dienas no rīta līdz vēlai naktij (ieskaitot tikšanās vakarus klubā).

Tuvākas ziņas par festivālu: www.clingdoeij.cinesourds.fr

KC «Rītausma» estrādes deju grupas vadītāja Dana Kalpiņa apliecināja, ka dejojāji čakli gatavojas līdzdalībai kultūras festivālā: «Visus izdevumus sedz organizatori. Mums atliek vien godam sagatavot apmēram 10 dejas un visu citu nepieciešamo iziešanai uz skatuves (tērpi, rekvizīti, možs garstāvoķļis utt.).»

Mums ir atbildīgs uzdevums — uzstāties publikas priekšā svinīgajā noslēguma vakarā un vēl kādā no atpūtas vakariem. Un mums šī ir arī lieliska iespēja iepazīt tik daudz citu nedzirdīgo eiropiešu kultūras tradīcijas.» ♦

Par darba situāciju

Martā LNS Komunikācijas centrā un LNS valdē pieredzes apmaiņas un savu projektu prezentācijas nolūkā ieradās vairāki pārstāvji, kuri pēti un veicina nedzirdīgo nodarbinātības problēmu risināšanu.

Viņu vidū firmas «Salo» pārstāvji, kas šādus projektus realizē dažādās Eiropas valstīs, organizējot arī partnerību dažādu citu projektu vajadzībām. Jau vairāk nekā 10 gadus sadarbojas ar Vācijas Nedzirdīgo savienību, palīdzējusi veidot nedzirdīgo integrācijas centrus Igaunijā un RH centru Lietuvā. Realizē lielu projektu «Nedzirdīgie nav nedzirdīgi» sadarbībā ar organizācijām Lietuvā, Igaunijā, Īrijā un Polijā.

Latvija pagaidām šajos pro-

jektos nav būtiski iesaistīta, bet tas iespējams nākotnē, ja vien tiks izteikta tāda vēlme.

«Salo» pārstāvji demonstrēja videokadrus no izveidotās invalīdu — darbaņēmēju kartotēkas internetā. Tajā varēja vērot pašus darba meklētājus un iepazīt viņu biogrāfiskos datus. Mājas lapa tiekot ņemīgi papildināta, un dažiem invalīdiem jau darbs ticis piedāvāts. Šajā saitā varēja vērot arī dažus nedzirdīgos no Vācijas un Lietuvas.

Vācijas Nedzirdīgo savienības prezidents, Hamburgas nodaļas prezidents Tomass Vorseks iepazīstināja ar situāciju Vācijas darba tirgū.

Par to turpmāk pielikumā «Tavas tiesības un iespējas strādāt».

Kopt kultūras mantojumu

Elvira Elksne, režisore

Kaut arī esmu aizgājusi no aktīvas darbošanās dramatiskajā ansablī, tomēr neesmu pārtraukusi sakarus ar to. Tāpēc man ir savas pārdomas par nedzirdīgo pašdarbības mākslu, tas virzību un situāciju mūsdienās.

Katru gadu septembra mēnesī ansamblis atbrauc viesizrādē uz Anciēsiem, un šī diena izvēršas par īstiem svētkiem.

Ansamblis brīvā dabā mājas pagalmā, priežu audzes un Anciēsos stādīto reto koku ielokā, Kanādas ozolu un citus krāšņos kokus dažkārt izmantojot par dekorāciju, nospēlē savu jauniestudējumu.

Tas sagādā prieku manai ģimenei un viesiem, kas parasti tajā laikā mani apciemo. Skatītāju atsauksmes vienmēr ir bijušas ļoti labas, un dažā labā, kas pirmo reizi vēro, ko spēj nedzirdīgo aktieri, rodas sajūta, ka redz brīnumu. Pēc izrādes pavadītās stundās tiek pārrunātas drāmas trupas turpmākās darbības iespējām.

Aizbraucot uz Anciēsiem, visi ansambļa dalībnieki mūsmāju viesu grāmatā atstāj savu ierakstu ar visu dalībnieku parakstiem. Šos ierakstus pārskatot, es domāju, ka tas ir labs vēsturisks dokuments par nedzirdīgo dzīvi. Diemžēl ne ansambļa dalībnieki, ne režisore par šādām izrādēm ārpus «Rītausmas» neuzraksta laikrakstam «Kopsolī». Varbūt arī tas rosinātu lielāku interesi par pašdarbību.

Tālāk manas pārdomas par to, ko pašdarbība dod jauniešiem. Teātra māksla patiesībā ir dzīves skola. Ja, skolā ejot, iemācās dažādas zinātnes, tad, darbojoties dramatiskā ansablī, daudz ko vairāk izzina par cilvēku attiecībām kā ģimenē, tā arī sabiedrībā. Līdz ar lomu tekstu mācīšanos attīstās un bagātinās zīmju valoda.

Labāka veidojas arī nedzirdīgā izpratne par skaņu valodu.

Manā darbā bijuši gadījumi, kad talantīga meitene, mācoties lomas tekstu, to

rakstītā veidā absolūti nav izpratusi. Tad ar režisora un tulka palīdzību esam katru drukāto teikumu analizējušas un izskaidrojušas zīmju valodā, lai lomas veidotāja saprastu sava tēla dziļāko jēgu. Ja teksts ir iekalts no galvas, bez izpratnes, nav arī iespējams neko pateikt skatītājam.

«Tā man ir sveša valoda, es to nesaņemu,» teica meitene par papīrā izlasīto. Un tā ir skumja patiesība, jo viņa taču saprot vienīgi zīmju valodu.

Aktrise bija ļoti talantīga un pēc tam emocionāli dziļi un izjusti nospēlēja daudz skaistas un atbildīgas lomas.

Pēc diezgan daudz gadiem viņai jautāju, kā ir tagad, vai viņa saprot, ko viņa eksemplārā izlasa, un viņa man atbildēja: «Jā, daudz labāk saprotu drukāto valodu un protu katru teikumu pārvērst savā zīmju valodā.»

Šis gadījums ir kā piemērs tam, ka, darbojoties drāmas ansablī, mācoties lomas, nedzirdīgais var paplašināt savas zināšanas valodā, labāk izprast skaņu valodā sacīto un ar burtu zīmēm rakstīto.

Protams, tas bija rets, atsevišķs gadījums. Parasti nedzirdīgie, sevišķi tie, kam ir arī Raiņa vidusskolas izglītība, visumā labi pārzina arī latviešu rakstu valodu. Tāpēc man nebija īpašu problēmu ar latviešu valodas mācīšanu.

Līdztekus valodas prasmes paplašināšanai, darbojoties teātra mākslā, jaunie

aktieri iegūst labu stāju un veiklu uzvedību, līdz ar to spēju sabiedrībā brīvi justies ļaudīs un darboties jebkurā dzīves nozarē.

Tādēļ aicinu visus jauniešus pāris vakarus nedēļā darboties kādā no pašdarbības pulciņiem. Vienalga, vai tas būtu dramatiskais, tautisko deju pulciņš vai arī kāda cita nodarbība, kas notiek kultūras namā «Rītausma».

Sevišķi aicinu vecākus — jau no bērnības savus bērnus radināt darboties sabiedriski, īpašu vērību pievēršot zēniem, kas vienmēr kautrīgāki par meitenēm. To pierāda tagadējais drāmas ansamblis, kurā darbojas tikai divi vīrieši.

Režisorei Dzintrai Kukšai ir laba zīmju valoda. Viņa vairāk nekā 10 gados iemācījusies labi režisēt izrādes. Sevišķi mani iepriecināja pagājušā vasarā vērotā — «Pauks un Šmauks». Žēl tikai, ka nenāk klāt jauni vīriešu kārtas dalībnieki. Drāmas ansamblis var darboties ne tikai jaunieši, bet dažādu vecuma vīrieši.

Sava raksta nobeigumā aicinu visus biedrības biedrus šai lietā palīdzēt režisorei — pilnveidot kolektīvu ar vīriešu sastāvu. Spēlējot tikai sievietēm, tas nebūs ilgtspējīgs, kļūs garlaicīgs un nevajadzīgs. Bet kultūras nams «Rītausma» bez laba dramatiskā ansambļa un spēcīga tautas deju kolektīva nebūs pilnīgs. ♦

«KS» pastā

Iemūžināt piemiņai

Ēvalds Abakoks, LNS goda biedrs, Kurzemes grupa

Ar interesi vēroju TV raidījumus, kur

bieži rāda sarunas un tikšanās ar vecāka gadagājuma cilvēkiem.

Un tad mani raisās pārdomas par to, cik svarīgi tas ir, lai arī LNS vēsturē paliktu šādi iemūžināti kadri, jo mēs neviens nedzīvojam mūžīgi.

Šai sakarā vēlreiz atceros gadījumu ar mūsu cienījamo biedri Elvīru Prātnieci viņas 90 gadu dzīves jubilejā. Toreiz mums bija iecere šo notikumu nofilmēt ar LNS videokameru, diemžēl noruna netika izpil-

dīta, un tas jau vairs nekad nenotiks. Pieņān liktenīgais brīdis — un nekas nav vairs ne maināms, ne labojams. Arī mūsu ļaudis, kā visi, aziet mūžībā.

Mūsu vecie cilvēki ir dzīvas liecības par to, kāds bijis LNS attīstības ceļš un vēsture daudzus gadus, tāpēc mums jācenšas šīs liecības iemūžināt, kamēr tas iespējams. Tad būs arī vieglāk savākt materiālus topošām grāmatām, jubilejas pasākumiem utt. Par to jāpadomā, kamēr nav par vēlu.

norden

Ziemeļu Ministru padomes
birojs Latvijā

Tavas tiesības un iespējas strādāt

Speciālais pielikums Nr. 3

Nodarbinātības valsts aģentūras filiāles

Rīgas

Jēzusbaznīcas ielā 11, Rīga, tālr. 7204446

Latgales priekšpilsētas un Centra rajona
Jēzusbaznīcas ielā 11, Rīga, tālr. 7224057

Kurzemes rajona

Stūres ielā 3, Rīga, tālr. 7466363

Vidzemes priekšpilsētas

Brīvības gatvē 266, Rīga, tālr. 7541033

Zemgales priekšpilsētas

Olīvu ielā 9, Rīga, tālr. 7613293

Ziemeļu rajona

Jēzusbaznīcas ielā 11, Rīga, tālr. 7204245

Aizkraukles filiāle

Lāčplēša ielā 4, Aizkraukle, tālr., 5122867

Neretā

Lodziņu ielā 2, Nereta, tālr. 5176578

Alūksnē

Tirgotāju ielā 18, Alūksne, tālr. 4381015

Balvos

Tirgus ielā 7, Balvi, tālr., 4521064

Baltinavā

Kārsavas ielā 16, Baltinava, tālr. 4571394

Tilžā

Brīvības ielā 5, Tilža, tālr. 4556157

Viļakā

Balvu ielā 13, Viļaka, tālr. 4563645

Bauskā

Rātslaukumā 4, Bauska, tālr., 3960631

Cēsīs

Bērzaines ielā 15, Cēsis, tālr., 4122026

Daugavpilī

Varšavas ielā 18, Daugavpils, tālr. 5435266

Ilūkstē

Brīvības ielā 7, Ilūkste, tālr. 5463157

Turpinājums 6.lpp.

KĀ IZVEIDOT SISTĒMU, kas ieinteresētu darba devējus pieņemt darbā invalīdus — šis jautājums joprojām mūsu valstī nav atrisināts. Daudz kas no aizsāktā un iedibinātā palicis pagātnē — kaut vai LM organizētie konkursi invalīdu uzņēmējdarbības veicināšanai, pārkvalifikācijas kursi, valsts pasūtījumi, nodokļu atlaides tiem, kas nodarbina invalīdus utt.

Taču ar Latvijā ienākošo ES fondu finansējumu radīta jauna iespēja gan invalīdiem — darba ņēmējiem, gan darba devējiem. Tās ir valsts subsidētās (apmaksātās) darbavietas invalīdiem — bezdarbniekiem tagad jau uz 24 mēnešiem (par to skat. šī speciālā pielikuma 1. nr.).

Pārlūkojiet savas prasmes, vēlmes un iespējas — varbūt ir vērts doties uz savas dzīvesvietas Nodarbinātības Valsts aģentūru (adreses sk. blakus sarakstā), lai nokārtotu bezdarbnieka statusu un pēc tam meklētu darbavietu? Par to lasiet jau iznākušajā «KS» speciālajā pielikumā Nr.2. Bet šoreiz turpinām sarunu par to, kādas ir oficiāli reģistrēta bezdarbnieka tiesības.

Bezdarbnieka pabalsts

Tātad jūsu pirmais pienākums bija reģistrēties par bezdarbnieku. Tikai pēc tam varat cerēt uz pabalstu.

Lai to saņemtu jābūt ne mazāk kā gadu maksājušam sociālo nodokli, pie tam 9 mēnešus gada laikā pirms bezdarbnieka statusa saņemšanas; vai arī esat māte vai tēvs, kas audzinājuši bērnu līdz 1,5 gadu vecumam (kad iemaksas veic valsts). Tādu pabalstu var pieprasīt, bērnam sasniedzot jau gada vecumu vai, ja audzināts bērns invalīds, — pēc tam, kad tas sasniedzis 16 gadu vecumu.

Kā pabalstu pieprasīt

Jāuzrāda: darba grāmatīņa vai cits dokuments (izziņa no darba devēja) par iepriekšējo darbu.

VDEĀK atzinums par invaliditātes piešķiršanu,

Bez tam: ja kopj bērnu līdz 1,5 g., jāiesniedz viņa dzimšanas apliecība; ja mainīts uzvārds — arī attiecīgs dokuments; ja audzina bērnu invalīdu līdz 16 gadu vecumam vai pats esat bijis invalīds — attiecīgu medicīnisko izziņu.

Ja aizgājāt no darba uz paša vēlēšanos vai jūs atlaida par pārkāpumu, uz pabalstu varat cerēt ne ātrāk kā pēc 2 mēn. bezdarbnieka statusā.

Kā saņemt bezdarbnieka pabalstu

Lēmumu par pabalsta piešķiršanu vai tā noraidīšanu saņemsiet 10 darbadienu laikā pēc visu nepieciešamo dokumentu iesniegšanas.

To piešķirs, sākot ar dokumentu iesniegšanas dienu.

Pabalstu saņemsiet katru mēnesi noteiktā datumā dzīvesvietas pasta nodaļā. To pēc jūsu norādījuma var ieskaitīt arī jūsu kontā bankā.

Pabalstu izmaksās 9 mēnešus gada laikā pēc tā piešķiršanas. Zaudējot bezdarbnieka statusu, zaudējat arī pabalstu.

Pabalsta apmērs

Pabalsts atkarīgs no iepriekšējās oficiālās vidējās izpeļņas un darba stāža: līdz 9 gadiem stāža — 50% no vidējās izpeļņas, pēc tam no 55 — 65%.

Pabalsta apmērs samazinās ik pēc 3 mēn. (100, 75, 50% no piešķirtā).

Pēc 9 mēnešiem pabalstu vairs nemaksā, bet bezdarbnieka statuss un NVA pakalpojumu izmantošanas tiesības saglabājas.

Apbēdīšanas pabalsts

Ja bezdarbnieks miris, tuvinieki var saņemt šo pabalstu valsts noteiktā sociālā nodrošinājuma pabalsta trīskāršā apmērā.

Bezdarbnieka statusa zaudēšana

Līdz 2 mēnešiem ir atļauts strādāt (neesaņemot pabalstu), bet ja darbs turpinās ilgāk bezdarbnieka statuss tiek zaudēts.

Ja darbs tomēr atkal tiek zaudēts, var atkal par jaunu iegūt bezdarbnieka statusu ar visām tiesībām un pienākumiem, par ko jau stāstījām pielikumos Nr.1, 2 un šajā. ♦

Nodarbinātības valsts...

Sākums 5.lpp.

Dobelē

Zaļā ielā 27, Dobeles, tālr., 3723160

Aucē

Jelgavas ielā 1, Auce, tālr. 3745543

Gulbenē

Ābeļu ielā 2, Gulbene, tālr. 4471130

Jelgavā

Skolotāju ielā 3, Jelgava, tālr. 3026720

Elejā

Lietuvas ielā 42, Eleja, tālr. 3061162

Jēkabpilī

Jaunā ielā 79e, Jēkabpils, tālr., 5221516

Viesītē

Smilšu iela 2, Viesīte, tālr. 5245492

Jūrmalā

Dubultu prospektā 1, Jūrmala, tālr. 7769987

Krāslavā

Aronsona ielā 16a, Krāslava, tālr. 5625410

Dagdā

Daugavpils ielā 8, Dagda, tālr. 5653256

Kuldīgā

Liepājas ielā 34, Kuldīga, tālr., 3322384

Skrundā

Kuldīgas ielā 4, Skrunda, tālr. 3331203

Liepājā

Rīgas iela 25, Liepāja, tālr., 3422404

Aizputē

Atmodas ielā 12a, Aizpute, tālr. 3448095

Priekujos

Ķieģeļu ielā 2, Priekule, tālr. 3461616

Limbažos

Ezeru ielā 2, Limbaži, tālr., 4021871

Ludzā

Stroda ielā 12, Ludza, tālr., 5781240

Kārsavā

Vienības ielā 53, Kārsava, tālr. 5733066

Zilupē

Partizānu ielā 5, Zilupe, tālr. 5742294

Madonā

Poruka ielā 1, Madona, tālr., 4860838

Ērgļos

Blaumaņa ielā 2, Ērgļi, tālr., 4871448

Nobeigums nākamajā pielikumā

Strādāt Īrijā

Atsaucoties uz «Kopsoli» minēto informāciju par darbā iekārtošanas firmām uz ES valstīm, Marija S. kādu pusgadu meklējusi darbu Īrijā. Gandrīz visur saņēmusi atteikumu tāpēc, ka nedzird, bet māsa uzmundrinājusi un palīdzējusi vēlreiz sākt visu no gala.

Beidzot pēc sludinājuma «Dienas» Karjeras pielikumā atradušas atsaucīgu darbinieci, kas sazinājusies ar darba devējiem kādā salā, dārzniecībā un saņēmusi piekrišanu no darba devēja pieņemt nedzirdīgo. Marija S.: «Esmu ļoti priecīga, kaut arī bail doties vienai prom no mājām. Taču

Es strādāju**Vienmēr starp ziediem**

Aldis Ādamsons (24) ir viens no visjaunākajiem Liepājas biedrības biedriem. Ar viņu «KS» iepazīnās biedrības konferences laikā.

Aldi, man teica, ka jūs te esat viens no nedaudziem cilvēkiem, kurš atradis labu darbu...

— Jā, man ir labs, es teiktu, pat skaists darbs. Visu laiku ar ziediem, starp ziediem. Esmu florists ziedu salonā — kārtāju ziedu pārdošanai pušķos.

Kur un kā apgūvāt šādu diezgan retu amatprasmī?

— Pēc vidusskolas beigšanas esmu mācījies visdažādākos floristu kursus. Starptautiskā konkursā Lietuvā ieguvu III vietu.

Piedalījies arī ziedu festivālā Rīgā. Man jau ir piešķirts Latvijas Amatnieku kameras zelta diploms savā specialitātē.

Vai šādas profesijas izvēle bija nejausa vai mērķtiecīga?

— Esmu uz to virzījies pilnīgi apzināti. Jau skolas gados darbojos floristikas pulciņā, kur laikam uz mūžu tiku savaldzināts ar ziedu skaistumu. Un tagad skaidri zinu savu ceļu — vēl gadi astoņi jāpilnveido savas prasmes, lai kļūtu par meistaru ar diplomu.

Jūs strādājat ziedu salonā. Vai viegli atradāt šo darbu?

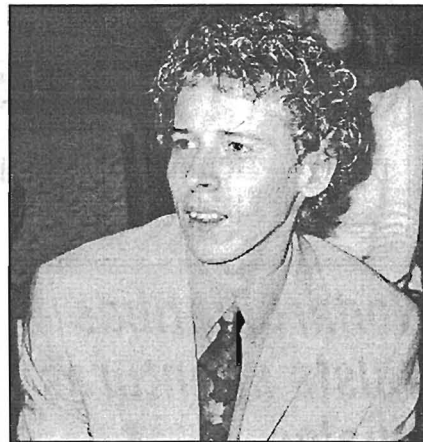
— Kā jau teicu, mācījosursos. Apmeklēju ziedu kārtotāju meistardarbnīcas nodarbnīcas Jelgavā. Kādam pasniedzējam bija savs ziedu salons... Laikam mani ievēroja, uzaicināja strādāt tajā. Un tā sākās mans darbs ziedu valstībā...

Ar kādām puķēm visvairāk strādājat?

— Ar visādām — Latvijas dārzos un siltumnīcās audzētām, ievestām no ār-

laukos darbu atrast nevaru jau trīs gadus — ko man darīt? Tagad iegādājos angļu valodas vārdnīcu un sarunvalodas grāmatu. Mācos, lai vismaz rakstiski varētu sazināties ar darba devēju. Man būs jāstāda puķes, tās jākopj, pēc tam jāgriez, jāpako sūtīšanai uz veikaliem, arī citām valstīm. Tajā dārzniecībā strādā vēl trīs latvietes. Ceru, ka mēs sapratīsimies.»

Līgums noslēgts uz pusgadu, bet to varēs arī pagarināt. Marijai S. mājās pie vecmāmiņas paliek nepilnus 3 gadus veca

mēm, pašu pļavās un mežos saplūktām. Katrai ir savs neatkārtojams skaistums. Un latvieši prot to novērtēt. Ziedus šeit, mūsu zemē, iegādājas tik daudziem dzīves gadījumiem kā nekur citur pasaulē. Tā kā man darba pietiks visam mūžam.

Aldi, biedrības priekšsedētāja uzteica jūs kā cerīgu jauno biedru... Kas jūs atvedis uz biedrību?

— Par Liepājas biedrību uzzināju kāda sociāla rakstura pasākumā Latviešu biedrības namā, kur piedalījās nedzirdīgie dejojāji. Man viņi patika, meklēju iespēju iepazīties tuvāk ar sava likteņa biedriem, un tā februārī iestājos Liepājas biedrībā. Varbūt varēšu būt te ar kaut ko noderīgs...

Bet līdz tam kontaktējāties tikai ar dzirdīgajiem cilvēkiem?

— Jā, ja neskaita pavisam agro bērniņu — vairākus gadus 218. bērnodārzā. Vecāki pārcēlās dzīvot uz Liepāju, un es sāku apmeklēt pilsētas logopēdisko bērnodārzu.

Kur jūs mācījāties?

— Beidzu Liepājas 10. vidusskolu kopā ar dzirdīgajiem. Ar dzirdes aparātu dzirdu, bet bez tā — pilnīgi neko.

Ko jūs darāt brīvajā laikā?

— Esmu Liepājas ratiņdeju kluba biedrs. Man tur ir partnere, meitene ratiņos, ar kuru dejojām kopā. Arī šeit, Liepājas klubā, ceru iesaistīties deju kolektīvā. Man tas liekas aizraujoši. Kā jau teicu, varbūt tā man būtu iespēja kaut ko arī šeit paveikt. ♦

meitiņa. Jau aprīļa beigās Marija dosies pretī nezināmajam. Viņa apsolīja interviju, kad atgriezīsies Latvijā. ♦

Uzmanību!
Nākošā pielikuma
tēma —
Darbs ārzemēs.

Pateicība

Paldies ziedotājiem

Kad cilvēkam rodas problēma, kuru viņš nespēj atrisināt tikai ar saviem spēkiem, tad jāmeklē palīdzība. Ceļi ir dažādi. Kalniņu ģimene izvēlējās organizāciju — ziedot.lv.

Tā savukārt sadarbojas ar žurnālu «Marta», kas labdarībai atvēl 2 santīmus no katra numura. Organizācijai ziedot.lv naudu var ieskaitīt jebkurš cits.

Tā nu liktenis lēma, ka «Martas» labdarības akcijā savāko līdzekļu daļa nonāca arī Kalniņu ģimenes rīcībā. Kādām vajadzībām? Par to rakstā no šī žurnāla (*publicēts saīsinājums*).

Paulīne un Paulis Kalniņi ir brālis un māsa. Abus skārusi viena slimība — abpusēja sensoriāla vājdzirdība. Meitenei ir deviņi gadi, viņa mācās Valmieras vājdzirdīgo bērnu internātskolā. Četrgadīgais Paulis apmeklē Rīgas 218. speciālo bērnudārzū, kur mācās gan nedzirdīgie, gan vājdzirdīgie bērni.

Sanita rūpējas par mājas labsajūtu. Šobrīd strādā arī par apkopēju. Nedzirdīgiem grūti atrast darbu, ko varētu darīt cilvēks, kurš labi dzird. Darba devēji parasti nevēlas pieņemt darbā nedzirdīgu cilvēku, jo uztraucas, ka viņš darbu nespēs veikt pilnvērtīgi. Edmunds strādā celtniecības darbos, aprūpē ģimeni, lai visi būtu paēduši, mājās un siltumā.

Paulīne pirmdienas rītos brauc uz skolu Valmierā un piektdienas vakaros dodas uz mājām Rīgā.

Rīgā ir nedzirdīgo skola. Tā paredzēta bērniem, kuri nedzird neko. Paulīne tomēr nedaudz dzird, skaidro vecāki. Valmieras skolā ir savādāka apmācība, tur vairāk māca lasīt no lūpām. Nedzirdīgo skolā šo spēju izkopj mazāk, tāpēc vecāki izvēlējās Valmieras skolu.

Paulis apmeklē speciālo bērnudārzū. Viņš ir tāds nopietns. Viņam patīk zīmēt darboties ar konstruktoriem, reizēm dara arī palaidnības. Paulīne vienmēr grib izzināt ko jaunu. Viņai patīk rakstīt, pētīt, uzdot dažādus jautājumus. Skolā Paulīne apmeklē dejošanas nodarbības.

Veltas cerības

Abi bērni šajā ģimenē piedzima ar dzirdes traucējumiem. Sanitas ģimenē visi radi ir ar dzirdes traucējumiem. Savukārt vīra Edmunda ģimenē viņš ir vienīgais ar dzirdes problēmām.

Sanita atceras savu bērnu gaidīšanas laiku. Tad vēl esot bijusi cerība, ka arī bērni atdzims vīra dzirdīgajos radniekos. Taču cerības izrādījās veltīgas. Neskatoties ne uz ko, bērni ģimenē bija ļoti gaidīti. Vārdus izvēlējās, lai abiem tie būtu līdzīgi. Tādēļ arī tie ir Paulis un Paulīne.

Sapnis par draudzīgu skaņu

Bērniem liels palīgs ir digitālie dzirdes aparāti, kuri labi palīdz uztvert skaņas. Sākumā viņi lietoja parastos dzirdes aparātus, bet tie bērniem rada galvas un ausu sāpes. Puika parasti met to aparātu nost, jo viņam tas traucē. Dzirdes centrā vecāki uz-

«Viņi varēs ieklausīties skaņu pasaulē...»
Foto no ģimenes arhīva

zināja par jaunajiem aparātiem, tādēļ radās vēlšanās tādus sagādāt saviem bērniem.

Digitālie aparāti nerada galvassāpes, jo tie ir regulējami katram bērnam individuāli un var uztvert tādas skaņas, kas katram vajadzīgas. Tie palīdz arī skolā mācīties labāk, jo skolotāja vairāk runā ar balsi.

Tas, protams, sākumā bija tikai tāds sapnis, jo viena digitālā aparāta cena ir 870 latu. Kopā sanāk 3400 latu — katrām bērnam nepieciešami divi šādi aparāti. Valsts šādu pakalpojumu neapmaksā.

Notika brīnums!

Ģimene ļoti cerēja uz kādu palīdzību. Skaidrs, ka abus aparātus nopirkt uzreiz būtu sarežģīti, bet svarīgāk aparātu bija sagādāt skolniecei Paulīnei, pēc tam Paulim. Un brīnums notika — labdarības akcijas organizatori atvēlējuši naudu un meitenei aparātiņi ir iegādāti. Akcija turpinās, un arī Paulis nākotnē tādus dabūs.

Pateicība

Ģimene izsaka lielu pateicību visiem labajiem cilvēkiem, kuri ziedo naudu un veicina šādas labas lietas. ♦

Jūs jautājāt

Trešā grupa

Labklājības ministrija (LM) plāno atteikties no invaliditātes iedalījuma trīs grupās. Atkarībā no darbaspēju zaudējuma apmēra nākotnē piešķirs tikai pirmo vai otro invaliditātes grupu. Tas paredzēts LM izstrādātajās pamatnostādnēs — ilgtermiņa plānošanas dokumentā desmit gadiem.

LM sola, ka šīs izmaiņas neskars tos cilvēkus, kuriem invaliditātes grupa jau piešķirta. Jaunā kārtība arī nestāšoties spēkā, ja netiks ieviesti invaliditātes novērtēšanas un mazināšanas pasākumi.

Pašlaik invaliditātes trešo grupu un līdz ar to attiecīgas sociālās garantijas — invaliditātes pensiju piešķir, ja ārstu komisija atzīst, ka cilvēks veselības traucējumu dēļ ir zaudējis

25% darbaspēju, piemēram, diabēta pacientiem, cilvēkiem, kuriem ir sirds vārstuļu protēzes, plaukstai trūkst kāda pirksta u.c. Personām ar smagākām veselības problēmām, kas radījušas procentuāli lielāku darbaspēju zudumu, piešķir attiecīgi 2. vai 1. invaliditātes grupu. Pēc Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) datiem, patlaban invaliditātes pensijas saņem 7900 1.grupas, 59 700 — 2.grupas un 35 600 — 3.grupas invalīdu.

Kā skaidro LM Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības departamenta direktore vietniece Sandra Baltiņa, citās ES valstīs invaliditāte cilvēkiem ar tik nelielu darbaspēju zudumu kā 25% netiek piešķirts. «Tā ir grupa, kad cilvēks faktiski var strādāt, bet ir jānodrošina, ka tiek ievērotas viņa īpašās vajadzības, piemēram, nepieciešamība lietot zāles,» skaidro S.Baltiņa.

Tāpēc plānots, ka no 2011.gada invaliditāti noteiks, sākot no darbaspēju zaudējuma

50% apmērā, to iedalot divās grupās — 2. grupa (darbspēju zaudējums 50—75%, smaga invaliditāte) un 1.grupa (darbspēju zaudējums 75—100%, ļoti smaga invaliditāte). Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem, 2.invaliditātes grupa tiks piešķirta 45% darbaspēju zaudējuma gadījumā.

Izmaiņas neskars cilvēkus, kuriem invaliditāte jau noteikta līdz jaunās kārtības spēkā stāšanās brīdim.

Pamatnostādnēs paredzēti dažādi pasākumi valsts politikai invalīdu aizsardzībā, piemēram, sagatavot un ieviest jaunus likumus — *Rehabilitācijas likumu, Invalīdu sociālās aizsardzības likumu, Invalīdu nodarbinātības likumu*, lai pilnveidotu medicīnisko rehabilitāciju, attīstītu subsīdētās nodarbinātības pasākumus invalīdiem, paredzot ienākuma nodokļa atvieglojumus uzņēmumiem, kuros strādā ne mazāk kā puse invalīdu no kopējā nodarbināto skaita u.tml. ♦

Sporta dzīve

Kā sokas peldētājiem

Jevgēnijs Puhovs

Pagājušais gads bija sekmīgs — tā var secināt pēc analīzes par peldētāju startiem. Jo sevišķi labs tas bijis pašā nogalē.

Starptautiskās sacensībās Polijā Zamoščā startēja 6 valstis (11 komandas) — Latvija, Lietuva, Igaunija, Zviedrija, Austrija un Polija. Tika izcīnīti 31 medaļa individuālajā vērtējumā un 2 stafetēs — 1 vietas. Nosauksu panākumu kalendārijas: A.Ķivīte un L.Ločmele (2.vieta); M.Pužulis, A.Smirnovs, A.Ārzdevičs (3); Kr.Poljs, I.Šnepsts, J.Viņodis (4).

Komandu vērtējumā — 1 vieta un kauss. Tika uzrādīti 12 pasaules standartiem atbilstoši rezultāti, kā arī uzstādīti 4 jauni republikas rekordi individuālās distancēs un 3 stafetu peldējumos.

Labi veicās Poznaņā

Sekoja sacensības Poznaņā, kur startēja 7 komandas. Arī šeit izdevās gūt ievērojamu medaļu skaitu: individuāli — 39 un stafetēs 4. Individuāli labākie: A.Ķivīte (1.vieta); L.Ločmele (2); A.Ārzdevičs (3); Kr. Poljs, M.Pužulis (4).

J.Šnepsts uzstādīja 4 jaunus republikas rekordus.

Melburna — veiksmes un neveiksmes

Pēc sasniegtajiem rezultātiem redzams, ka izlases peldētāji bija labi sagatavoti startiem olimpiskās spēlēs Melburnā.

Aņālīzējot sasniegtos rezultātus Austrālijā, redzams, ka sportisti bija tur tuvu saviem personīgiem sasniegumiem vai pat pārspēja tos. Bez tam jāņem vērā baseiņa celiņu garuma atšķirības, kas ietekmē rezultātus.

Ļoti iepriecināja I.Šnepsta jaunais personiskais rekords 200 m kompleksā distancē 2:39.58, tāpat arī M.Pužļa varējums 200 m brassa distancē.

Reizē jāatzīst, ka ne visās distancēs veicās tik labi, kā vēlētos, bet šeit jāņem vērā dažādi apstākļi:

1) Austrālijā bija vasara, ļoti karsti, tātad rezultātus ietekmēja aklimatizācijas grūtības;

2) Sportistu psiholoģiskais noskaņojums startiem nebija labāks, jo olimpiādes dalībnieku sastāvā netika iekļauts viņu treneris J.Puhovs, kā arī vēl viens — ceturtais peldētājs, lai varētu startēt stafetu peldējumos, kuros esam ievērojami labāki — komandā mēs esam spēks.

3) I.Šnepsta startus iespaidoja tas, ka mēnesi pirms sacensībām viņš 3 nedēļas ārstējās slīmnīcā.

Visumā esmu apmierināts ar mūsu sportistu startiem pasaules olimpiādē 33 valstu konkurencē.

Turpmāk jātrenējas vēl cītīgāk, lai būtu vēl straujāka rezultātu izaugsme. ♦

LNSF komentārs

Varis Strazdiņš

Katram ir tiesības uz savu viedokli. Treniņā padarīto vislabāk parāda sasniegtais rezultāts sacensībās — šoreiz Olimpiskās spēlēs Melburnā. Jau iepriekšējā «Kopsoli» publicējam LNSF valdes vērtējumu par peldētāju un pārējo sportistu startiem (sk. «Kopsoli» 2005. gada 4/5 nr.).

Šoreiz komentārs par J.Puhovu rakstu. Melburnā peldētāju startu karstums, salīdzinot ar orientieristiem un vieglatlētiem, ietekmēja vismazāk — peldētāju starts notika apjūmtā peldēšanas centrā, tādā pašā, kādā viņi raduši trenēties ikdienā.

Nesen notikušajās Baltijas sacensībās mūsu zēnu stafetes sniegums ir tāds, ka Olimpiādē ar šādu rezultātu viņi iekļūtu 8. vietā starp 10 stafetes komandām.

Mūsu peldētāji biežajās skolēnu sacensībās startē mazajā 25 m baseinā, kur rezultāti ir par 3 — 5 sekundēm labāki nekā lielajā 50 m baseinā. Visas oficiālās sacensības risinās lielajos 50 m baseinos, un tāpēc mūsu peldētāji tur sasniedz tik zemu rezultātu. Kādreiz mums bija peldētāji A.Jurševskis, R.Mažaika, kas ar tiešām augstiem rezultātiem cīnījās pasaules arēnās. Būtu daudz labāk, ja sportisti sasniegtu līdzīgus rezultātus, nevis avīzē mēģinātu šoreiz Melburnā sasniegtos uzskatīt par «ļoti labiem». Treniņi 2 reizes nedēļā ir par maz, lai varētu sasniegt labus rezultātus. Ne velti peldētāji meklē paši iespēju trenēties pie cita speciālista, lai varētu sasniegt augstākus rezultātus. ♦

Pārdomas par olimpiādi Austrālijā

Ilze Kopmane

Iveta Kraze bija iekļauta LNSF delegācijas sastāvā braucienam uz Olimpiskajām spēlēm Melburnā. Tas viņai bija jauns, vēl nebijis notikums: pirmoreiz lidoja ar lidmašīnu, pirmoreiz atbildība tik liela mēroga sacensībās, pirmoreiz tik tālu citā kontinentā... Saruna par to!

□ Austrālija — un daudz kas pirmoreiz piedzīvots... Kādu iespaidu uz tēvi atstāja šī zeme?

Brīvā laika tur bija ļoti maz, tāpēc mani spriedumi būs diezgan virspusēji. Daudz kas mani patīkami pārsteidza salīdzinājumā ar līdz šim redzēto. Man šķiet, tur ir forši dzīvot!

Pirmām kārtām cilvēku dzīvesstils, izturēšanās, attiecības. Šajā zemē jutos ļoti brīvi, atrisīti. Jutu, ka cilvēkiem te nenāk ne prātā apspriest to, kas tev mugurā, kā tu izturies.

Otrs — atpūtas, sportošanas un izklaides iespējas brīvā dabā, kad lielā pilsētā ir zaļā zona ar ūdenskrātuvēm, kur var skriet, vingrot. Kur kokos līdīnās papagaiļi un var justies tik droši, ka neviens neapdraudēs pat vientuļā vietā.

□ Bet nu atpakaļ pie sporta! Vai tev bija sava atbildības zona šajā pasākumā?

Jā, nebraucu vērot šo zemi, bet vadīt mūsu sportistu, konkrēti peldētāju startus olimpiādē. Baseinā arī pagāja lielāka dienas daļa, jo no rīta bija treniņi, bet vakarpusē — sacensības.

□ Vai tas bija sarežģīts uzdevums?

Tā nevar teikt, jo viss šajā olimpiādē bija perfekti organizēts un pārdomāts. Radīti optimāli apstākļi gan sportistiem, gan apkalpojošam personālam. Tiesneši, darbinieki pārvaldīja zīmju valodu (starptautisko), varējām kontaktēties jebkurā gadījumā. Baseinā bija arī nodrošināts profesionāls ūlks.

□ Un par mūsu peldētāju startiem! Viņu rezultātiem izskan pretrunīgi vērtējumi...

Šajā disciplīnā bija liela konkurence. Startēja daudz dalībnieku. Mūsējiem pirmām kārtām pietrūka pieredzes, psiholoģiskās gatavības visaugstākā līmeņa startam. Kad puisī ieradās cīņu sportistu labos rezultātus, viņi manāmi zaudēja dūšu.

Bija vēl arī citi faktori, kas ietek-

mēja iznākumu: aklimatizācijas grūtības, iepriekšējās slimošanas sekas, iespējams, nepietiekama treniņu slodze utt.

Katrā ziņā mēs cerējam, ka rezultāti būs labāki, bet tas nepiepildījās.

□ Vai citu valstu sportistiem bija labāki apstākļi?

Jāteic, ka katram tie savādāki. Bija tādi, kam pašiem jāapmaksā pilnīgi viss — treniņi, ceļa izdevumi, dalībmaksā. Bet bija arī Ukrainas peldētāji, kas ieradās nedēļu ātrāk, lai pierastu pie apstākļiem. Tā satrenējās, ka daudz medaļu savāca. Bet baltkrievu peldētājiem notiek treniņnometnes 3 reizes gadā.

□ Tātad daudz ko nosaka finansu iespējas?

Nobeigums 10.lpp.

Pārdomas, ieteikumi

Vai bibliotēka pieejama?

Māra Ruva, Latvijas Nacionālās bibliotēkas speciāliste
Sākums «KS» nr. 8/9

Pasaulē vāj/nezirdīgo bibliotēkārāji apkalpošanai ir veikti dažādi pasākumi. Par to var iepazīties vairākās ārzemju bibliotēku mājaslapās, kā arī ieteicoša rakstura IFLAs (Starptautiskā bibliotēku asociāciju un institūtu federācija) «Vadlinijās par nezirdīgu cilvēku bibliotēkro apkalpošanu», kuras izdotas 2000.gadā Hāgā. Par pamatu izmantota Galaudetas nezirdīgo universitātes bibliotēkas pieredze. Šis direktīvas akceptēja veselā virknē dažādu organizāciju, kas saistītas ar cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, ar nezirdīgajiem, tai skaitā arī Pasaules Nezirdīgo federācija.

Īsi izvilktumi no šīm vadlinijām:

✓ **Par komunicēšanās** — bibliotēkārš nedrīkst būt tas, kurš noteiks, kā notiks sazināšanās ar nezirdīgu apmeklētāju. Atkarībā no dzirdes zuduma pakāpes, situācijas, pašā cilvēka vēlmes aktīvi vai pasīvi kontaktēties kā sazināšanās veidi tiek izmantoti žesti, rakstīšana, runa, zīmju valoda – vai arī šie sazināšanās veidi tiek kombinēti. Sazināšanās process ir abpusējs.

✓ Bibliotēkā katrā galvenajā servisa punktā jābūt pieejamam teksta telefonam, un bibliotēkārājam jāprot ar to rīkoties.

✓ Telefoniem, kas domāti bibliotēkas apmeklētājiem, jābūt attiecīgi aprīkoti ar pastiprinātājiem.

✓ Efektīvs sazināšanās veids ir **e - pasts**. Tas nenozīmē, ka hav vajadzīgs TT, jo tos nezirdīgie lieto reālā laikā.

✓ Bibliotēkām būtu jānodrošina vāj/nezirdīgajiem **bēzmaksās pieeju Internetam**.

Piemēram, Latvijā situācija ir tāda, ka liela daļa nezirdīgo ir bezdarbnieki, dzīvo laukos, un viņiem mājās datoru nav, bibliotēkās nevar atļauties maksāt par interneta izmantošanu. Bet — Internetā ir LNS mājaslapa ar operatīvo informāciju par pasākumiem. Rodas pretruna — informācija domātā nezirdīgajiem, bet pie šīs informācijas maksātspējas daļē nezirdīgie netiek vai arī viņi ir neaktīvi bibliotēkas apmeklētāji.

✓ Bibliotēkas telpām iespējami pilnīgāk jābūt aprīkotām ar dažādiem moderniem tehniskiem palīgīdzekļiem:

— Induktīvām skaņas cilpām, kuras palīdz saprasties ar cilvēkiem, kuri lielo dzirdes aparātus, labi saprast runātājus sanāksmēs, pasākumos, klausīties mūziku u.c. programmas;

— jābūt arī **subtitru dekodētājiem**, kuri nodrošina videofilmu subtitrēšanu;

— labi pārskatāmām **infrasarkanām gaismas spuldzēm** trauksmes gadījumiem.

✓ Bibliotēkas krājumā jābūt arī speciālai kolekcijai, kas informē gan pašus vāj/nezir-

digos, gan jebkuru, kas interesejas par vāj/nezirdīgajiem. Tās saturā:

— videofilmas vai filmas ar subtitriem vai tulkojumiem zīmju valodā,

— videomateriāli, filmas, mikroformas par vāj/nezirdību, par cilvēkiem, par nezirdīgo kultūru, izglītību, darbību,

— grāmatas, videokasetes, CD, kas palīdz mācīties zīmju valodu, lasīt no lūpām,

— literatūra, kura domātā cilvēkiem ar aprūtinātu informācijās uzlveri, t.i., grāmatas vieglajā valodā,

— internetā vajadzētu uzturēt tādas informācijas elektronisku datu bāzi, kas saistīta ar vāj/nezirdīgajiem

✓ **Lai iedrošinātu nezirdīgos apmeklēt bibliotēku**, veicinātu viņu konkurētspēju informācijas laukā, Vadlinijās ieteikts, piemēram, nezirdīgajiem cilvēkiem nogādāt ielūgumus uz kādu vizuālu izstādi, interesantu pasākumu, protams, nodrošinot tos ar tulku.

Kā ir Latvijā? Zinām, kāda vispār ir sabiedrības attieksme pret cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, kurā pamātā galvenokārt ir neinformētība. Jāū pieminēju Valmieras bērnu bibliotēkas sadarbību ar Valmieras vājdzirdīgo bērnu internātskolu. Par citām bibliotēkām mian pagaidām informācijas nav.

Katru gadu vasarā kādā Latvijas pilsētā notiek Nezirdīgo pašdarbības festivāli, uz kuriem sabrauc vāj/nezirdīgie no visām Latvijas nezirdīgo reģionālajām biedrībām. Festivāli sākas ar gājieni cauri mazpilsētai uz kultūras namu vai parku, kur paredzēts pasākums. Tātad, viņus redz pilsētiņas iedzīvotāji.

Katru gadu septēmbri Latvijā LNS atzīmē Pasaules Nezirdīgo dienu. Pēdējos gados tā tiek atzīmēta Kongresu namā. Nezirdīgo dienas pasākumus bibliotēkas nevarētu izmantot sabiedrības informēšanai par vāj/nezirdīgajiem, pie tam sadarbototies ar nezirdīgo biedrībām? Izveidot izstādi, organizēt integratīvu pasākumu gan ar dzirdīgo, gan nezirdīgo piedalīšanos. Šādas savstarpējas iepazīšanās un bagātināšanās pasākumi sekmīgi notiek Raiņa vakara vidusskolā. Arī bibliotēkas varētu būt tās, kas informē sabiedrību par cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem.

Mīli sveicam!

Klāt ziedošais maijs ar savu nevaldāmo plaukšanas dziņu.

Lai tas raisa jūsos prieku un vairo enerģiju tālākai gaitai pa šo dzīvi!

75

16.V ANTONINA REINHOLDE, Rīgas

28.V BROŅISLAVA BATKOVSKA,

Daugavpils

70

20.V JELENA KAŠTAĻANOVA, Rīgas

24.V VAIRA TĀLAVA, Liepājas

24.V EDGARS BURKĒVIČS, Kuldīgas

65

1.V BORISS KAMJANECKIS, Rīgas

27.V FELĪCIJA ĒZERIŅA, Pļaviņas

29.V EDGARS AUMEĪSTERS, Rīgas

60

3.V LŪDMILA SOSTAVKINA, Rīgas

10.V AIVARS ŅEIRIS, Rīgas

55

6.V ALEKSANDRS ĀNDREJENKO,

Kuldīgas

14.V NIĶOLAJS PETROVS, Rīgas

25.V MĀRĪTE OSTVALDE, Liepājas

50

4.V JAUŅRĪTE VANKIŅA, Pļaviņas

14.V TATJANA PEŅKOVA, Daugavpils

20.V ANĪTA MIEZĪTE, Rīgas

20.V PĒTERIS ŪDRIS, Pļaviņas

30.V TATJANĀ MURIGINA, Rīgas

Īpašie sveiciens

HELMUTAM DIMANTAM!

No visa labā tikai labu celt
Un kriehnumam arvien tālāk zelt.
No visa gaisā — gaišumu vien radit,
Tā savu mūžu svētiģi vadit.

Sirsniģi sveicam 50 gadu jubilejā!
Vēlam veselību un moģu garu!

Sieva, I.Lange, vecāki, Lavrenovu,
Jeriku un Vaivodu ģimenes

INESEI ZAĶEI!

Gadi nāk un pazūd tālēs.
Gadi prom ar vēja spāriem skrien.
Un tie Tavā dzīves pavedienā,
Mezglu četrdesmito jau sien.

Sirsniģi sveicam skaistajā dzīves jubilejā!

Inta, Inese, Evija,
Juris, Māris,
Andris, Rudite,
Dzintars, Jānis, Reinis

LNS foruma programma

Latviešu Biedrības namā

18. — 21. maijā

18. maijs

pl. 18 Nedzirdīgo mākslinieku darbu **izstādes atklāšana un grāmatas «Nedzirdīgo kultūra 1920 — 2005» atvēršana** (ieeja ar ielūgumiem).

19. maijs

pl. 12.30 – 14 Foruma **atklāšanas** ceremonija. Tālāk darbs divās grupās — RLB Zelta un Kluba zālē. **Iespēja izvēlēties tēmu!**

pl. 14 Preses konference.

pl. 15 — 15.45 1. **Sociālā likumdošana Latvijā:** Vai nedzirdīgajiem nemaksās pensijas (Latvija). 2. Dzirdes invalīdu **nodarbinātības problēmu** risinājums (Vācija).

pl. 16 – 16.45 1. Dzirdes invalīdu iespējas iegūt konkurētspējīgu **izglītību** (Latvija). 2. Legālas nodarbinātības iespējas **ārzemēs** (Latvija).

pl. 17 Atklātais forums.

20. maijs

pl. 9 **Tikšanās** ar Pasaules nedzirdīgo federācijas prezidentu **M.Jokinenu** un Eiropas Nedzirdīgo organizācijas prezidentu **K.Sondergārdu**

pl. 10 Darbs divās grupās: 1. Nedzirdīgo pasaule globalizācijas apstākļos (M.Jokinens, Somija). 2. Digitālie dzirdes aparāti (Dānija).

pl. 10.45 1. **Sociālo jautājumu risināšana (Lietuva, Igaunija)**, 2. **Digitālie dzirdes aparāti** (K.Hornemans, Dānija).

pl. 11.30 1. **Nedzirdīgie ES:** Sadarbības pieredze (K. Sondergārds), 2. Digitālie dzirdes aparāti (Dānija).

pl. 12.30 – 14 Darbs trīs grupās: 1. **ES iespējas:** Eiropas savienības universitāte (Austrija), 2. **Dzīvesziņas:** Konflikts starp nedzirdīgo sabiedrību un cilvēktiesībām (Zviedrija), 3. **Jaunākie tehniskie palīglīdzekļi** (Dānija).

pl. 14.45 1. **Nedzirdība manā dzīvē** – identitāte, mācības, iespējas (Norvēģija), 2. **Reliģija un nedzirdīgie.** Itālijas pieredze (Itālija), 3. **Jaunākie tehniskie palīglīdzekļi** (Dānija)

pl. 15.30 1. **Nedzirdīgo tulku loma** (Īrija), 2. **Nodarbinātības problēmas** (Lietuva), 3. **Jaunākie tehniskie palīglīdzekļi** (Dānija)

pl. 16.30 Retroatskats: **kinofilma “Uz milu atsaucies”**

21. maijs

pl. 10 **Dievkalpojums Sv. Jāņa baznīcā** (ar surdotulkotāju)

pl. 14 **Svētku koncerts «Dzintarzeme Latvija»** (ieeja ar ielūgumiem)

pl. 18 Svētku vakars (ieeja ar ielūgumiem)

Apmeklētāju ievēribai!

Brīva ieeja uz visiem pasākumiem (**izņemot tos, kur norāde «ar ielūgumiem»**).

Visā foruma laikā darbojas nedzirdīgo mākslinieku darbu izstāde (slēgšana 21. maijā pl. 17). Ieeja brīva. Būs iespēja iegādāties grāmatu «Nedzirdīgo kultūra 1920 — 2005».

Izmantojiet šo lielisko vienreizējo notikumu un uzzināsi daudz jauna par to, kā risinās nedzirdīgo dzīves jautājumi pie mums, Latvijā, un pasaulē.

LNS — 85

Kā radās dzimšanas diena

Ilze Kopmane

Nu jau trešo reizi svinēsim mūsu organizācijas — LNS dzimšanas dienu. Jācer, tikpat skaisti, vērienīgi un neaizmirstami kā iepriekšējās divās reizēs (1995, 2005). Un, kā jau pieņemts jubilejas reizēs, atskatīsimies arī pagātnē — kā tad viss sākās pirms daudziem gadiem, caur kuriem esam atsoļojuši līdz šī gada lielajam notikumam.

Mēs visi nākam no bērniības zemes, no skolas. Arī pirmās nedzirdīgo grupiņas pulcējās pie savām skolām — uz tējas vakariem un parunāšanās. Tur dzima idejas un rīcības plāni turpmākam — ko darīt, lai aizstāvētu nedzirdīgo intereses.

Tā pamazām nodibinājās vairākas apvienības. Pirmā nedzirdīgo organizācija ar nosaukumu «Rīgas Kurlmēmo biedrība» tika oficiāli reģistrēta 1920. gada 19. maijā (vēlāk to pārdēvēja par «Immanuel»). Gandrīz vienlaicīgi tapa arī Kurlmēmo biedrība, reģistrēta pie Jelgavas nedzirdīgo bērnu skolas. Līdz 1930. gadam vēl klāt nāca ebreju apvienība «Bund», Vidzemes Kurlmēmo biedrība, Vispārīgā Kurlmēmo biedrība, Latvijas

Nedzirdīgo savienība u.c.

Šādā sīkā sadrumstalotībā neko lielu panākt nebija iespējams, tāpēc gaišākie nedzirdīgo prāti saprata — jāmeklē apvienošana ceļi. 1930. gadā tika sasaukts I Latvijas Kurlmēmo kongress. Vairākus gadus notika dažādu organizāciju pakāpeniska apvienošana Rīgas, pēc tam Latvijas Nedzirdīgo biedrībā (1937). Šī biedrība stabilizējās, nostiprinājās un izvērta darbību tikai pēc otrā pasaules kara: dibinot savus uzņēmumus, attīstot ražošanu un kultūras dzīvi.

Bet padomju laikā organizācijas vēsture tika skaitīta tikai no šī laika, it kā pirms tam nebūtu bijis agrākā garā un grūtā attīstības ceļa vairāku gadu desmitu garumā.

Tikai Atmodas laikā LNB, tāpat kā daudzas citas organizācijas, varēja sākt rakties līdz savām saknēm. Tika nodibināta speciāla vēstures pētīšanas komisija, un pēc rūpīgas arhīva materiālu izpētes tā iesniedza Domei priekšlikumu par Latvijas Nedzirdīgo biedrības dzimšanas dienu atzīt 1920. gada 19. maiju. Dome to arī apstiprināja, jo tad, kā iepriekš minēts šai rakstā, tika oficiāli reģistrēta pirmā nedzirdīgo organizācija Latvijā.

Protams varētu jau prātot arī par citiem datumiem, bet galvenais taču ir tas, ka nu jau veselu cilvēka mūžu nedzirdīgie ļaudis turējušies kopā, daudz ko panākuši un sasnieguši un vēl vairāk darāmā visiem priekšā. Atcerēsimies: tikai kopībā ir mūsu spēks!

Pārdomas par olimpiādi

Austrālijā

Sākums 8.lpp.

Labi, ka ir vairāk naudas, tomēr tas nav galvenais. Arī Rīgā ir iespējas atrast papildu treniņu iespējas, ja vien ir uzņēmība un īsta vēlēšanās kaut ko sasniegt. Tam spilgts piemērs ir mūsu Andis Krams ar savu un ģimenes līdzdalību daudzos sava sporta veida pasākumos, turklāt pašam par visu maksājot.

☐ **Kā mums pietrūkst, lai sports pastāvētu un neiznīktu?**

Nav mums savas sporta bāzes. Sen iecerētais sporta nams palika tikai sapnis uz papīra, projektā. Varbūt kaut kas mainīsies pēc jaunās skolas uzcelšanas Rīgā, Juglā.

Bet visbēdīgākais ir fakts, ka jaunieši aktīvo sportu pamazām nomaina ar čatošanu pie datorēkrāna.

Ja pašiem nebūs vēlmes sportot, nelīdzēs arī modernas sporta zāles un baseini. ♦